

אבותיהם

לצורך, כי הריגת שבויים או בלי תירמוינים או בלתי לוחמים סותי תרת את המוסר הצבאי והאנושי. חוששני שאין הדבר כך. הרגל השחור אינו ברור כלל וכלל.

חוששני כי יכול צעיר לעבור את כל מדורי צה"ל, ולהישאר איתן בהכרתו כי האינטרס הלאומי והמדיניות הממלכתית מ' חייבים הריגת מסתננים בלתי-מווינים החוד' רים ארצה (כולם רוצחים!) והריגת צעיר' רים בלתי-מווינים הבורחים מן הארץ (כז' לם מרגלים!). ועשיית שפטים באוכלוסייה אויבת בעיות מלחמה, ושיד רכוש נטושי, ואי-לקיחת שבויים.

ומדוע לא יחשבו כך? מלבד משפט כפרי קאסם, שבא כתוצאה מזעקה לאומית וביני לאומית אדירה, לא נערך במדינה אף מש' פט אחד נגד חשוד בפשע-מלחמה. לא נערך אף בירור אחד של מקרה המתה על הגבול, אף מקרה של פגיעה בשבויים, או כל הפרה אחרת של עקרונות המוסר הצבאי. או שכל ישראל מלאכים — או שלא איכפת לאיש. וב' מקום שלא איכפת לאיש, שם אין דגל שחור.

לא החייל הלוהץ על ההדק אשם. אשמים הוריו, הגננת שלו, מוריו ומחנכיו, סופריו ועיתונאיו. אשמים מפקדיו, ומעל לכל: אשמים שר' הבטחון וכת מקורביו, אשר בידי' הם הפקידה האזמנה את נשמת בניה למשך שנתים-זחצי.

★ ★ ★

איני תמים ואיני מתחסד. ברור כי לעתים קרובות אין למנוע תמיחת-אש על בלתי-מווינים, וכי קשה לקבוע מה

ספרים וסיפורים התמודד מצפון הלווחמים עם המעשים שראו. וכאשר תיארתי כמה ממעשים אלה בספרי, חצד השני של המסבע, שעורר זעם כה רב אצל גיבורי העורף, לא קם נגדי אף אחד מבין אלפי הלווחמים של גדודי וחסיתבי.

★ ★ ★

האם השתנה משהו מאז? אחרי מיב' צע'סיני, היכיתי לשוא ליבול של סר' רים וסיפורים, שיביעו רות דומה. אך שום ריבדתי-חיפוש לא נולדה בכבאות אליטור.

יתר על כן: איני זוכר אף מעשה אחד, אף נאום אחד ואף הכרזה אחת, שיעידו כי משהו בצמרת המדינה, או בצמרת מערכת-הבטחון, טורח לגבש את מוסר המלחמה ה' עברי, שלושה-עשר שנתונים עברו בשירות צה"ל מאז 1949. מאות אלפי בנים ובנות, אשר צה"ל תרם הרומה מכרעת לצידום הנפשי ולהשקפת עולמם.

האם נעשה נסיון כלשהו לזרוע בלבנות צעירים אלה את החכרה כי חיי אדם קדושים הם — אף חיי ערבי, אף חיי אויב? שמוסר העמים, והמוסר העברי, קובעים

כי זוכר היום את רשימותיו של שדה-סביב המדורה, בהן גיבש מוסר-מלחמה עברי כציווי מוחלט? מי זוכר את הימים כאשר סיכנו לוחמים עבריים את חייהם — בהכרה מלאה ומרצון חופשי — כדי למנוע סיכון חיי אמהות ערביות וילדים ערביים, בפעולות-תגמול ונעזות של ההגנה, אצל רים? האם היו אותם לוחמים פחות גבי-גבורתם הקרבית מצטמצמת בכמה מארבים? **באותם הימים גובשו היסודות הראשונים של מוסר צבאי אמרי תי. מילים כמו "מיהר הנשק הי עברי" לא היו סיסמות ריקות, אלא עקרונות אשר לוחמים היו מוכנים ליהרג עליהם, פשוטו כפי משמעו. והמונח "מוראל" לא ציין אז את התוצרת המפוברקת של להקות-בידור, אלא התחושה הי "מוראלית", המוסרית, של חבורת לוחמים, אשר בטחה בנצחונה כל עוד בטחה בטוהר מלחמתה.**

ואילו צה"ל הופסק, מיומו הראשון, בידי שר-הבטחון שהוא אדם מיכשר מהרבה בחינות, אך שהוא סוליטיקאי חסר-מוסר

ול' המי חמשת הנערים הערביים צוע' קים אלינו מן האדמה. והמצפון הלאומי מוסיף לשאול: מה עשיתם?

ממלכת ישראל, שהיא הנאשמת העיי קרית בפרשה הפכה את עצמה שופטת וגם עדה יחידה. כך סיהרה את עצמה מכל רבב, העניקה לעצמה אות-הצטיינות על גבי' רה וערנות בסחונות עילאית, ודחתה כל תביעה למינוי ועדת-חקירה משפטית.

אף במילה אחת לא הביעה הממשלה רגש כלשהו של אבל, של צער על אבדון חיים, של השתתפות אנושית פשוטה ב' רגשי המשפחות השכולות. אילו השתתף ביישיבה אותו חכם משדה-ביקר, החסיד ה' מושבע של ועדות-חקירה-משפטיות בשאר ימות השנה, בעל החוג לתנ"ך וספק השא' לות לחידושי-קרקס תנ"כיים, היה מסיים ב' מילים התניכיות: "השומר אחי אנוכי".

אבל אנחנו, אזרחי ישראל, שומי רי אחינו הננו, לא רק שומרי אחינו הערביים שנקמלו, אלא גם שומרי אחינו העבריים שקמלו. הסופר התניכי מרחם על קין יותר מאשר על הבל. ואילו צדק, שהרי הבל מת, ושוב אינו זקוק לרחמים. ואילו קין חיי אש לו מצפון הרודף אותו, יש לרחם עליו. ואם אין לו מצפון המיסר אותו, זקוק הוא לרחמים שבעתים.

על כן, נייחד נא היום את מחשבתנו ל' קוטלים. הבה נחשוב על החייל העברי, אשר אנו מגייסים אותו בדמי עלומיו, אשר אנו מחנכים אותו במסגרת צה"ל, אשר אנו שולחים אותו לחרף את נפשו על הגבול בשמנו ולמענו.

★ ★ ★

לתנו' חיי' קם השבוע מגן ומישי, במדבר שרהחלקאות ברימוס, הרמט' כ"ל לשעבר, משה דיין.

גם דיין אינו מביע צער כלשהו על ה' מקרה. לא ישפוך איש כמיהו דימעה על אבדן חייו. הוא שירך לאותה אסכילה של צברים מקצועיים, הסבורה כי פיסגת הגבי' ריות היא לולול ברגש אנושי. על כן הוא חופשי ללעוג בצנינות עדינה לאותם "המת' חסדים" הסבורים כי התקרית המגואלת' בדם וזקוקה לחקירה אויביקטיבית.

שואל דיין: האם, על שר הבטחון להורות ל' כוחות הבטחון לפתוח להבא באש רק על סרות ותנינים העוברים על הגבול? והוא מגיב למסקנה: "צביעות היא מצד מי שמציע להנהיג במשמרות-לילה על גבול רצועת-עזה תקנות-שמירה של מיקשת אבי' סיחים".

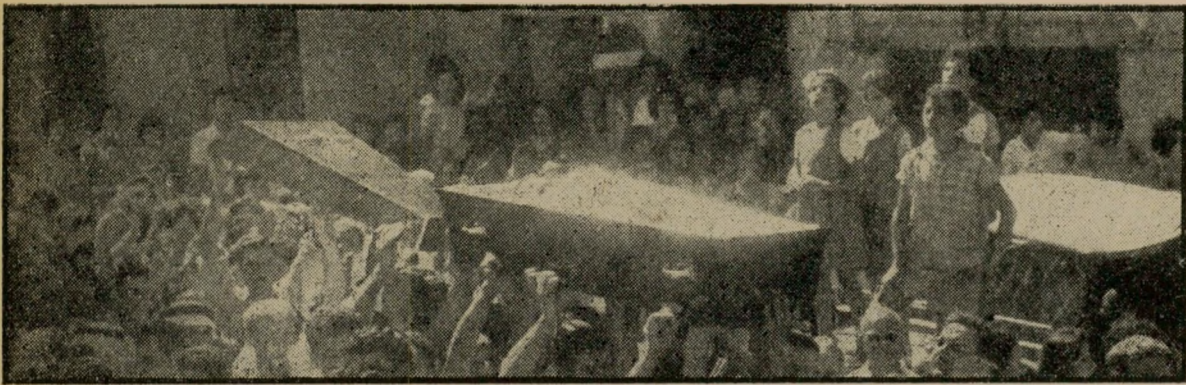
איני מצטט את הדברים כדי להתווכח עם דיון על נושאים רבים, אך אי-אפשר להתווכח עמו על מוסר צבאי. שהרי בי' השנים האחרונות הוכיח דיין כי כלל אינו יודע מה זה. מוטב להתווכח עם עיוור-צמקים על ציורי רמבראנט.

דיין לא הסתייג מעולם מאירועים מסוי' מים, שקרו בעת כיבוש לוד על-ידי גדודו במלחמת תש"ת. מעולם לא גינה את השחי' סה המתועבה בכפר קיבה. הוא לא הסתי' ייג ממעשו של אחד מספקדיו, שחתך ב' סכין את גרום של חמשה בודאים חפים מפשע. הוא לא ניצל לנכון להגיב בצורה כלשהי על מעשים מסוימים שקרו תחת פיקודו בסיני, ושהשתיקה אינה יאה להם.

לאותם שני משפטים, המביעים זילזול כה תהומי בכרך חיי אדם, ישנה חשיבות רק מבחינה אחת: הם מאפיינים את גישתו של איש שהשפיע יותר מכל אדם אחר על חינוך צה"ל בשנים האחרונות.

★ ★ ★

אסונו ש' צה"ל הוא כי מעולם לא הועמדה בראשו דמות מוסרית מחנכת כמו אליהו גולומב, יצחק שדה או שמעון אבידן.

הלוויית ההרוגים בחיפה: מותי מותנוטס הדגל השחור מעל לפקודה?

מותר ומה אסור בחשכת-לילה. חקם להגר, השכם להרגו — כך אומר יצר הקיום-העצמי המוצדק של החייל הקרבי.

אך איני תמים ואיני מתחסד גם עד כדי להאמין את ההיפך: שכל מי שנהרג בצדק נהרג, ושכל מקרה שקרה, היה בלתי-נמנע. איני תמים עד כדי כך, וגם משה דיין אינו תמים עד כדי כך. אך משה דיין, ורבים הנרועים ביותר, המנצלים את האהבה הטכ' עית שרוחש העם לצבאו, כדי להצדיק מעשים המכתימים את הצבא ואת העם גם יחד.

בצה"ל נהוג לערוך חקירה בכל מקרה של אבדן מיהיה. חיי אדם ששובים לפחות כמיהיה. על כן: יוסף נא סניף לחוקת ה' שופט הצבאית, הקובע כי בכל מקרה של הריגת אדם בעתות שלום בידי צה"ל תמונה אוטומטית ועדת-חקירה, שתקבע אם היתה ההריגה מוצדקת. ידע כל מפקדי-חיה וכל חייל בפני מי הוא עתיד ליתן דו"ח.

תיערך-נא ביקורת יסודית של נוהלי השמי' רה על הגבול, ונוהלי פתי' חתהשא, כדי להבטיח חיי-אדם עד כמה ש' אפשרי. בנסיבות הנחונות בכל מקרה — לפחות כמו בשמירה על מיקשת-אבטיחים.

ובעיקר: תיערך-נא ביקורת כללית של מערכי ההדרכה בצה"ל על מנת להנחיל לכל סירון ולכל מפקד את ההכרה הברורה כי המדינה תובעת ממנו את השמירה על מוסר הנשק, לא פחות מאשר את השמירה על גבולות המדינה.

יוצב נא דגל שחור ברור וגלוי — וכל המתעלם ממנו, לא ימיננו מקומו בחברת-לוחמים עברית.

תחומים ברורים לפעולת-המלחמה — וכי מעבר לתחום זה קדושים חיי החייל האויב המרים את ידיו, חיי האויב הבלתי-לוחם, חיי הנשים וחוקנים והטף?

בוודאי קיימים, באיוז סינה, מערכים כתר' בים על נושא זה. אך האם נעשה נסיון כלשהו להקנות עקרונות אלה באופן שיטי' תי ומכחן, תוך גיוס מלוא המרות הרוח' נית של האומה, המדינה והפיקוד העליון? רוב רובם של קוראי שורות אלה שירת כצה"ל. רובם עברו את כל שלבי הטידונות, יאת הקורסים למיניהם. ריכם שמעו הרצאות של מפקדים ומדריכים. יענה-נא כל אחד מהם על שאלות אלה בעצמו ולעצמו.

★ ★ ★

התרומה העיקרית למוסר-המלחמה העברי בא מחוץ לשורות הלוחמים, כאולמו של בית-משפט. בפסקדינו התיס' סורי במשפט כפרי-קאסם קבע השופט בנימין הלוי כי חובתו של חייל היא לסרב למלא פקודה שהיא בלתי-חוקית בעליל.

דבריו של הלוי צוטטו על-ידי נציג המדרי' נה גם במשפט אייכמן: פקודה בלתי-חוקית היא זו אשר מעלה כאילו מתנוסף דגל שחור. אם חש החייל הפשוט כי הפקודה אינה יכולה להיות חוקית, באשר היא סוי' תרת את צווי המוסר האנושי היסודי, ה' ברור לכל, הרי אסור לו לצית לה. תחושה זו עצמה היא כדגל שחור.

זהו פסקדינו היסטורי — אך יש לו ערך רק אם אמנם מוסבר לי' חייל, בצורה שאינה נשמעת לשי' תי פנים, כי שפיכת דם שלא-

מעיקרו, בעל השמעה חינוכית שלילית ב' יותר. העיסה מעידה על נחמה.

★ ★ ★

איני רוצה לומר כי לוחמי תש"ח היו מלאכים. להיפך, כל אחד מאתנו זוכר מראות המעבירים בו גם כיום חל' חלה. אך היו נסיבות מקילות, המסבירות את המעשים, אף שאינן מצדיקות אותם.

בשלב הראשון של המלחמה עמדו מולנו המוני לוחמים בלתי-סדורים, כרבים נבע' רים שהודעו לקרב לפי מינהג עתיק, ושי' ביצעו בלהט שריון-הדם מעשי-זוועה נור' אים. תצלומי הראשים הכרותים שנישאו בחוצות או הגוסות חתוכות-האברים של חברינו, הסביעו את חותכם על גישת ה' ליתם העברי דאו.

יתר על כן, צבאנו היה קטן ושותחידים, חסר נשק וכוח-אדם — וטבעו של הצד ה' חלש והמתקף שהוא נוטה להקריב את עקרונות-המוסר בהיותו נתון בצרה. ובעיי' קר: היינו צבא בלתי-מוגבש, פרטיזני-למחצה, איש לא היה פנוי לגבש לוח-ערבים.

ובכל זאת: בעומדי השבוע ליד מצבת' הזכרון של גדודי, בכנס ותיקי הגדוד, התי' בנוגתי כפני התברים מאז הירגשתי שוב: היינו חבורה מוסרית מעיקרה. איכשהו שמרנו על צלם אנוש גם בבייחנים הקשים.

וכאשר נעשו אצלנו מעשים שדא ייעשו — ואכן, נעשו כאלה! — היתה דעת הכלל שלילית.

וההיכחה: מצפון הודר הגיע לכלל גילוי' כאשר בא לסכם את חתיית המלחמה. יזהר סמילנסקי (שטרם הקריב או את מצפוניו על מזבח עסקנות מבלתי-אימללה) כתב או את חרבת חיועה כשורה אריכה של